

חגיגה טז-ב

עניין: ויעשה מה שלבו חפץ

רי"ף מועד קטן ט. מדפה"ר

קבלוהו למערתא דדייני וקבלוהו¹³⁸ דעבד כרבי אלעאי דתניא ר' אלעאי הזקן אומר אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שאין מכירין אותו וילבש שחורים ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא וליתא לדרכי אלעאי אלא אף על פי שמתגבר יצרו עליו מיבעי ליה ליתוביה בדעתיה דקיימא לן (ברכות לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים רבי שמעון בן לקיש הוה

ריטב"א ר"ה טז: ד"ה וי"א

וכמ"ש¹³⁸ אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו כיצד יעשה ילבש שחורים ויתכסה שחורים וילך למקום שאין מכירין אותו ויעשה מה שלבו חפץ. וק"ל היכי אמ' שיעשה מה שלבו חפץ. ור"ח¹³⁹ גרס ויעשה, כלומר יכוף שרירות לבו ויכניענו. ואומר מורי נ"ר שאין דרך¹⁴⁰ לזה, שזה נאמר על העושה דברי[ם של] רשות שיש בהם חלול השם מפני שהוא אדם גדול בעירו, כדאמר' כיומא¹⁴¹ ה"ד חלול השם, אמר רב נחמן¹⁴² כגון אנא דשקילנא בשרא מבי טבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר. כלומר שע"כ מגיעין סעיפי עבירה זו, כדפרי" בדוכתא¹⁴³. וכן כיוצא בזה לכל אדם כפי מה שהוא, וכשיש אדם שנכשל בזה ואינו יכול להכניע יצרו בדברים קלים [כאלון]. יש לו להתגבר עליו, ואם א"א לו ילך למקום שאין מכירין אותו, כי כשיעשה שם דברים אלו לא יהיה חלול השם, כיון שאין יודעין מעלתו. ואע"פ שהיה ראוי להכניע יצרו לגמרי, כיון שא"א לו, מוטב שיעשה כן כדי שלא יתחלל שם שמים בעשותו כן במקום שמכירין אותו.

הכותב על עין יעקב

ויעשה מה שלבו חפץ וכו'. ובמסכת מו"ק פרק ואלו מגלחין (ז.) הביא מאמר זה. וגם בפ"ק ממסכת קדושין (מ.) הוא יותר באורך וז"ל שם אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו וכו' שמבקש לשתות במיני זמר ולשמוח בשמחה המרגילתו לדבר עבירה כגון זה אמר ילך למקום שאין מכירין אותו וכו' ויעשה חפצו באכילה ושתיה במיני זמר וכיוצא בהן אבל דברי עבירה שיש בהן דין שמים ואפילו חייבי לאוין או עשה וכ"ש למעלה שאיסורן אסור עולם ח"ו לא התירן ר' אלעאי אפילו בסתר ואף דברים אלו לא התירן לו אלא אמר כמשיא עצה לעשות כך כדי להבטיח יצרו להשלים תאותו וכשיראה את עצמו לבוש שחורים משתבר יצרו וימנע ולא יעשה וכ"כ בתוספות מקום הנזכר בקדושין בשם ר"ח ז"ל וזה לשונו חס ושלום

דרושי הצלי"ח סוף דרוש ה'

כסא כבודו ומקטרג, ואמר ידיכם דמים מלאו, כיון בזה למה שכתבתי שהמקטרג כחו חזק מאוד, כי נברא בתכלית השלמות הרע, והעבירה בתוקף התלהבות החשק, לא כמו שארז"ל שילבש שחורים ויעשה מה שלבו חפץ כאדם העושה בעל כרחו דלא מצי כייף ליצרא, והמופת על זה שהרי

מהרש"א קידושין מ.

חפץ. בתוס' פר"ח ח"ו שהותר לו לעצור כו' יגיעת דרכים והאכסנאות ולצשת שחורים כו' עכ"ל ובתוס' פרק אין דורשין א) דחו פירוש דלא משמע כן משמעתי שם ובמ"ק ב) אלא לגמרי משמע דמוטב לו לאדם שיעשה חפצו צפתר כו' עכ"ל ונראה לקיים פירוש דודאי לפירוש נמי קאמר דאם לא מצי כייף יצריה דמוטב לו לאדם שיעשה צפתר אצל הא דלצשת שחורים ויכסה שחורים ע"כ אינו אלא משום דלכוף יצרו דצד המצדו ולא יחטא כלל וכן נראה מפרש"י מיהו מה שפירש דיגיעת דרכים ואכסנאות משצרים יצ"ר לא אכטריך לפרש דיעשה משום שצירת רוח אלא דאם לא מצי משצרו בצצשת וכיסוי שחורים נריך לילך למקום שאין מכירין אותו כדי שיעצור צפתר ולא צפרהסיא

